

ВПЛИВ ВИСОКОТЕМПЕРАТУРНОГО ВІДПАЛУ НА МЕХАНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЕВТЕКТИКИ Al_2O_3 –YAG, ЩО АКТИВОВАНА ЦЕРІЄМ

*Сірик Ю.В., Волошин О.В., Вовк О.М., Гринь Л.О., Романенко А.О.,
Баранов В.В., Ніжанковський С.В.*

Інститут монокристалів НАН України, lab15oxydal@gmail.com

Евтектичні композити на основі тугоплавких оксидів Al_2O_3 та Re_2O_3 ($\text{Re} = \text{Y}, \text{Er}, \text{Gd}$) викликають значний інтерес в якості конструкційного матеріалу завдяки своїм механічним характеристикам при підвищених температурах [1]. В останні роки також було показано, що евтектика на основі корунду та ітрій-алюмінієвого гранату Al_2O_3 - $\text{Y}_3\text{Al}_5\text{O}_{12}$, яка активована іонами церію Ce^{3+} (Al_2O_3 -YAG:Ce) перспективна для застосування в якості люмінесцентних конвертерів для потужних джерел білого світла [2]. Експлуатаційні характеристики таких джерел окрім оптико-люмінесцентних та світлотехнічних параметрів конвертерів суттєво залежать від теплофізичних та механічних властивостей евтектики Al_2O_3 -YAG:Ce.

Метою роботи було визначення механічних характеристик евтектики Al_2O_3 -YAG:Ce, що вирошена методом горизонтальної спрямованої кристалізації (ГСК) та дослідження впливу вмісту домішки церію і високотемпературного відпалу в середовищах з різним окислювально-відновним потенціалом.

Кристалізацію евтектичних композитів Al_2O_3 -YAG:Ce проводилось на установці «Горизонт-3» в молібденовому тиглі та захисному відновному середовищі ($\text{Ar}, \text{CO}, \text{H}_2$) при загальному тиску в кристалізаційній камері $1,3 \times 10^5$ Па, при температурі розплаву ~ 1925 °C та швидкості витягування 30 мм/год. В якості сировини використовувалась шихта 81.5 мол.% Al_2O_3 (99.999%) та 18.5 мол.% Y_2O_3 (99.999%) з додаванням CeO_2 до концентрації Ce 0 ат.%, 0.25 ат.%, та 0.5 ат.%. Після кристалізації злитки охолоджувались до 1000 °C протягом 12 год., а потім до кімнатної температури протягом 24 год.

Було отримано злитки евтектичних композитів розміром $30 \times 25 \times 70$ мм³ (рис. 1).

Рис. 1 Вигляд злитків Al_2O_3 -YAG:Ce в тиглі, з яких виготовлялись зразки:
а) – 1 (без Ce),
б) – 2 (0.25 ат.% Ce),
в) – 3 (0.5 ат.% Ce)

(кольорову версію рисунку див. в електронній версії збірника)

Мікротвердість та тріщиностійкість визначались за стандартними методиками на основі інденування поверхні зразків за методом Віккерса. Встановлено, що механічні властивості евтектичних композитів Al_2O_3 -YAG:Ce суттєво залежать від концентрації іонів церію. Підвищення концентрації іонів Ce^{3+} призводить до зменшення значень мікротвердості та коефіцієнта тріщиностійкості (таб. 1).

Частина зразків композитів Al_2O_3 -YAG:Ce була піддана послідовному відпалу в окисній атмосфері (на повітрі) при температурах 1200 °C, а потім 1500 °C (таб. 2), а інша частина відпалювалась у відновній атмосфері при температурі 1700 °C (таб. 3).

Порівняння результатів послідовного відпалу в окисному середовищі вказує, що найбільший вплив на механічні характеристики евтектичних композитів Al_2O_3 -YAG:Ce має перший відпал при 1200 °C, який привів до збільшення значень мікротвердості на 5%, 6%,

9% та коефіцієнта тріщиностійкості на 8%, 50%, 70%, для концентрацій Ce 0 ат.%, 0.25 ат.%, 0.5 ат.%, відповідно. Наступний відпал цих зразків при $T=1500\text{ }^{\circ}\text{C}$ призвів до збільшення мікротвердості лише на 1-3%, а коефіцієнт тріщиностійкості збільшився на 3% для чистого композиту та зменшився на 7% і 3% для композитів з концентрацією Ce 0.25 ат.% та 0.5 ат.% в порівнянні з попереднім відпалом. Таке зменшення K_{IC} в присутності церію при підвищенні температури може бути пов'язано з окисненням іонів Ce^{3+} до стану Ce^{4+} .

При відпалі зразків композитів $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG}$ з різною концентрацією Ce у відновлюваній атмосфері при температурі $1700\text{ }^{\circ}\text{C}$ відбувається збільшення мікротвердості на 10, 30, 40% та коефіцієнта тріщиностійкості на 16%, 40%, 80% для концентрацій Ce 0 ат.%, 0.25 ат.%, 0.5 ат.%, відповідно, та досягає значення $\sim 3.4\text{ MPa/m}^2$, що порівняно до K_{IC} для неактивованої евтектики. В даних умовах відпалу навпаки відбуваються відновні процеси та перехід іонів до стану Ce^{3+} .

Встановлені залежності механічних властивостей $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ від концентрації церію та умов відпалу свідчать, що окрім високотемпературної релаксації кристалічних ґраток корунду та гранату в присутності церію, трансформацій на межфазній межі, мікротріщин та ін., також можуть бути обумовлені перетвореннями зарядового стану іонів $\text{Ce}^{3+} \leftrightarrow \text{Ce}^{4+}$.

Таким чином в роботі показано, що високотемпературний відпал евтектичних композитів $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ в середовищах з різним окисно-відновним потенціалом є ефективним методом для покращення механічних характеристик цих композитів.

Таблиця 1

Механічні властивості композитів $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$, що отримані методом ГСК

Склад	Мікротвердість, (H_v , GPa)	Коефіцієнт тріщиностійкості, (K_{IC} , MPa/m^2)
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG}$	15.9	3.1
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.25 ат.%)	12.59	2.2
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.5 ат.%)	11.6	1.8

Таблиця 2

Механічні властивості композитів $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ після послідовного відпалу в окисній атмосфері

Склад	Мікротвердість (H_v , GPa)		Коефіцієнт тріщиностійкості (K_{IC} , MPa/m^2)	
	1200 $^{\circ}\text{C}$	1500 $^{\circ}\text{C}$	1200 $^{\circ}\text{C}$	1500 $^{\circ}\text{C}$
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG}$	16.7	16.9	3.35	3.46
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.25 ат.%)	13.4	13.8	3.37	3.12
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.5 ат.%)	12.7	12.95	3.05	2.96

Таблиця 3

Механічні властивості композитів $\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ після відпалу у відновній атмосфері

Склад	Мікротвердість (H_v , GPa)	Коефіцієнт тріщиностійкості (K_{IC} , MPa/m^2)
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG}$	18.05	3.6
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.25 ат.%)	13.3	3.09
$\text{Al}_2\text{O}_3\text{-YAG:Ce}$ (Ce 0.5 ат.%)	12.9	3.37

1. Nie Y., Zhang M., Liu Y., Zhao Y. Microstructure and mechanical properties of $\text{Al}_2\text{O}_3/\text{YAG}$ eutectic ceramic grown by horizontal directional solidification method // Journal of Alloys and Compounds – 2016. – 657. – P. 184-191

2. Liu Y., Zhang M., Nie Y., Zhang J., Wang J. Growth of $\text{YAG:Ce}^{3+}\text{-Al}_2\text{O}_3$ eutectic ceramic by HDS method and its application for white LEDs // Journal of the European Ceramic Society – 2017. – 37, 15. – P. 4931-4937.